

شېنجاڭ ئېيى نەگە سونشاما قارسى الۇعا يە بولدى

(باسى 1 – بەتتە)

خابارلاندىرۇ جاريالانىپ ئېمر كۇنگە جەتپەي تىزىم-دىك تولىپ كەتەدى“.
خاھچوۋ قالالىق مادەنىيەت سارايى كوركەمونەرگە باۋلۇ ورتالىعنىڭ مەڭگەرۇ-شىسى جوۋ چىڭ بلاي دەدى: شىنجياڭ ئېيى ارە-كەتى ئېرشاما جەڭىل، ريتىمى وتە ويناقى بولىپ، ەر – ايپەل، كارى – جاس دەمەيي، بارلىق ادامنىڭ ييلەۋىنە ۇيلەسەدى.

بۇكىل ەلدە قاناشا ادامنىڭ شىنجياڭ ئېيىن ۇناتاتىدىغىمىنا ساناق جاسالىپ كورگەن چوق، ايتىسدە ئمالم يىتئەرنەنتىك ساتۇ تۇغىرىنداى ئېي كىمى دۇكەنىنىڭ قوجايىنى ۋاڭ تاياننڭ ساتۇ ساندى ما-لىمەتئەرنەن شەت – جاعاسىن بىلۇگە بولادى — بىلىتىز ونىڭ شاعىن دۇكەنى تەك ”شىنجياڭنىڭ كەستەلى كەڭ ەتەك كويلەگىنىڭ“ وىزىمەن **39** مىڭنان استانم ساتىپتى، ”توپتىق ساتىپ الۇدا ەڭ كوپ بولغاندا مىڭ داناعا جۇيۇ ۇلكەن تاپسىرسى بولپتى“.

مىكروبولوگتا ”شىنجياڭ ئېيى“ تاقىرىبن نىز-دەسەڭىز، **10** مىلليون رەتتەن استام قىلغان تاقە-رپىتىڭ سەگىز ەكەنىن، ئېىر مىلليون رەتتەن استام قىلغان تاقىرىپتىڭ **50**كە تاياعانىن كورەسىز، ئۇڭ لىيا، سا يىنىڭ، ئدىلرايا، ياڭ ياڭ سىياقتى ونەر جۇلدىزار-رنىڭ ئېيىن تاماشالاپ قانا قويماي، كىشكەنتاي بوپەلەر، سئۇدەنتتەر، الپىستى القىمداغان اتاپلار سىياقتى قاراپايم ادامداردىڭ دا ويناقى بىگە باسپ جۇرگەندىكىن كورەسىز. خوتاننان قازىپ لىنعان مادەنى ەسكەرەتكىش بۇيىم ”بەس جۇلدىز شىغىسە-تان كوتەرىلسە جۇڭگوغا قۇت“دەگەن جازۇى بار قامقا بىلەكقاپ نەگىزىندە دايدىنلغان «بەس جۇلدىز شىغىستان كوتەرىلدى» اتتى ئېي تەاتىرى بىيلعى بۇكىل ەلدەگى ەڭ دۇماندى تەاتىرلاردىڭ ئېىرى بولدى. ئۇرۇبچى، خوتاننان كەيىن، وسى تەاتىر بۇكىل ەلدىڭ جەر – جەرىندە ارالاي قويە-لىپ، مامانداردىڭ، مەدىپالاردىڭ، كورەرمەندەر-دىڭ قىزۇ اڭسىنا جانە بارنىشا القاۇنا بولەندى، مۇنىڭ دىشىندە ”ورتا جازىق پەن باتسى ئوڭىر توعىسۇ ستىلى“ سىندى ئېي قۇراماسى ادامدارعا تەرەڭ اسەر قالدردى.

”شىنجياڭ ئېيى كورسەتەتىن ئېشارا ئىلى رەركشە قىلاستى، كوڭىلدى“. تالاي رەت خالقا.راداعى، ەل نىشىندەگى ئېي جارىستارنىڭ اتنى سىي-لىمىنا يە بولغان جاس ئېيىشى، ورتالىق ۇلتىتار داشۇە-سى ئېي شۇەيۋانىنىڭ دوتسەنتى ئۇمىت بلاي دەدى: ”ادەمى دە ارىندى، ادال دا كوڭىلدى، ئارى بۇكپەسىز دە شۇاقتى، ئارى يۇمورلى دا قىزىقتى، وسى ەلەمەنتتەر شىنجياڭ يىىندە جان – چاقتىلى كورسەتەلدى، مىنە بۇل جۇرتنىڭ ۇناتۇنىداى سە-بەپتەردىڭ ئېىرى بولپ تابىلدى“.

اۋتونوميالى رايوندىق مادەنىەت سارايى باۋلۇ ئېولىمىنىڭ مەڭگەرۇشى ارزۇگۇل ايلادا كاسپىتىك ئېيىشى. ونىڭ نازارىندا، شىنجياڭ ئان – ئېيدىڭ شالقاىر تەڭىزى، شىنجياڭدا تۇرمىس كەشىر-گەن ۇلتىتاردىڭ بارىندە ستىلى وزگەشە، فورماسى الۋان ئتۇرلى خالقتىق ئېي بار. شىنجياڭ ئان – يىلەرىنىڭ مۇزىكاسى ويناقى، ريتىمى ايقتن، ارەكە-تى ادەمى دە جايلى، بەينەلەۋ قۇانتا باي، مەيلى بيلەگەن ادام، الدە كورگەن ادام بولسىن، بارلىعى قۇانشقا بولەندەى. شىنجياڭ ئېيىن جالپىلاستىرۇ ئۇشن، اۋتونوميالى رايوندىق مادەنىيەت سارايى نەشە جىلدىڭ الدىندا – اق يىتتەرنەت جەلىسىندە شىنجياڭ ئېيىن جالپىلاستىرېپ ۇيرەتۇ ورسىتەتكەن بولاتىن. ”ئېىز كەسكىنگە تۇسىرلىگەن ساياقاتلاردى يىتتەرنەت جەلىسىندە قويۇ، كاسپىتىك ئېي ارپىستەرىن ۇسنىس ەتىپ نىقپالداسۇ سىياقتى تاسىلدەر ارقىلى انا-

غۇرلىم كوپ ادامنىڭ ۇيرەنۇشلەر قاتارىنا قوسىلۇنا مۇمكىندىك جاسادىق“، – دەدى ارزۇگۇل.

”جازدا تەڭىز جاعالاۋىنىڭ كەز كەلگەن جەردە-ئەن ادامداردىڭ شىنجياڭ ئېيىن بىلەپ جۇرگەنىن كورۇگە بولادى، خالىق اراسىندا وزدىگىنەن ۇيىم-داسىپ ۇيرەنۇشلەردىڭ ۇجىمى دا ەرەكشە كوپ“. شىيامىن قالالىق مادەنىيەت سارايى باۋلۇ ئېولىمىنىڭ ئېي وقتىشۇسى جاڭ جىچىڭىيڭ بلاي دەدى: كەش بولسىمەن، بايلۇجوۋ، سۇڭباي ساياباعى، لۇندۇ الاڭى سىياقتى جەرلەردە، ئسوزسىز، ”شىنجياڭ چاقسى جەر“ سۇيەمەلى مۇزىكاسى شىعادى. شىنجياڭ ئېيىن ۇيرەنگىسى كەلەتىندەردىڭ سانى مولايۇننا بايلانىستى، وسى مادەنىيەت ساراىى بۇقارار-لىق سالاماتتىق ئېي ساياقاتلارنا شىنجياڭ ئېيى سا-باعىن قوستى.

بۇقارانىڭ اۋەسى چانڭا ئېىر كاسپىتى چارىققا شىعاردى. ”ببىل الدىڭغى 3 ايدا ارنايى شىنجياڭنان سان – ياغا وقتىشۇشلقپەن شۇغىلدانۇعا بارانتىن ’جىل قۇسنداي‘ ئېي مۇعالىدارىنان مەنىڭ بىلۇبىشە **10** نەشەۋى بار“. انۋاز عىيىي وسىلاردىڭ ئېىرى. ول بلاي دەدى: سول جەردە تەك شىنجياڭ ئېيى كۇرسىنىڭ وىزىمەن **20** نەشەسى بار، اۋەسكەرلەر **10** مىڭنان اسادى، ”مەن ئار جىلى قىستا سان – ياغا كەلىپ 3 اي تۇرامىن، **15** كۇندە ئېىر قىسقا مەرزىم-دىك كۇرسپەن **4000**نان استام ادامدى باۋلپ شە-ھامىن“.

وسىنداي شىنجياڭ ئېيىى ”ەلشلىەرى“ ەل شىىندەگى كوپتەگەن ئىرى قالالاردىڭ بارىندە بار. ولاردىڭ شىىندەگى كەيىرەۋەلەرى شىنجياڭ سرتىنداى الاڭ بىىنە باۋلۇ بازارنىڭ باۋراۋىمەن، شىنجياڭ ئېيىن ۇيرەتۇگە سۇيەىنپ كەرەمەت كۇن كەشىپ جاتىر؛ كەيىرەۋى زەينەتكە شىققاننان كەيىن شىنجياڭ سرتىنا قونىستانىپ، سول جەرەدە الاڭ ئېيىن بىيلەي ئجۇرۇپ، ئېىر توپ شىنجياڭ ئېيىى اۋەسكەرىن جەتىلدردى؛ كەيىرەۋەلەرى شىنجياڭ ئېيىن ”كونە تانىسنداي كورپ“، وسى بىگە بەرلىكەندىكىنە، جالپىلاستىرۇشلاردىڭ بىرىنە اينالدى.

جۇرەكتەستەر مادەنىيەت – كوركەمونەر مەيىر جەتكىزۇ بىرلەستىگى خىنان يىڭىدىڭىشان قالالىق بولمىشە قوعامنىڭ باستىعى ليۇ مەيۋاننىڭ قول تە-لەفونىندا شىنجياڭ ئېيىن بىيلەۋدى ۇناقاندىقتان جىنالەنداردىڭ **10** نەشە ۇشىين توبى بار، ”ارىرە-ۋى **500** ادامغا جۇىق ۇلكەن تويتار“. ول **1500** نەشە ساعاتتىق شىنجياڭ ئېيى جەلىلىك ساباعىن ساتىپ العان، بۇگىندەرى اجەپتائۇر اتى بار كاسپى-تەن سىرتقى ئېي وقتىشۇسى بولدى، بىلىتىر تاغى ”مىڭ ادام بىرگە شىنجياڭ ئېيىن بىيلەۋ“ قىمىلىن ئساتتى ۇيمىداستىردى، ”بىرلەستىكىنىڭ لويياڭ، شي – ان، چىڭدۇ سىياقتى جەرلەردىڭ بارىندە بو-لىمىشە بىرلەستىكتەرى بار، ال شىنجياڭ ئېيى ئارىىر بولمىشە بىرلەستىكىنىڭ بارىندە اجەپتائۇر دابىىرالى ئتۇر بولپ تابىلادى“.

شىنجياڭ ئېيىى بەينە ئېىر كىلت نىسەپتتى، شاتتىق قاقپاسىن اشىپ، ادامداردىڭ ويناقى بىگە باسىپ، ئېي ارقىلى شىنجياڭغا قادم تاستاپ، ونىڭ قۇشاعىنا نىىپ، وسى جەردى ۇناتىپ قالۇننا مۇە-كىندىك جاسادى.

اناغۇرلىم جان سۇبىتتەر باۋراۋ كۇشنى تاسقىندايتى

ساحنادان سىرت، شىنجياڭ ئېيى الاڭدا، الەۋ-مەتتىك اۋماقتا، اتىز باسىندا بىيلەنپ، ومىردەن ئلاززات الدىرىپ، كوڭىلدەگى شاتتىقتى بەينەلەدى، ول جۇڭگو جالىي خالقتىق دەنە شىنىقتىرۇ قىمىلد-

نىڭ ماڭغزدى قۇرامداس بولىگىنە، سونداي – اق ادام-داردىڭ شىنجياڭدى ئۇسئۇنىدەگى تەرەزەگە اينال-دى؛ ساحناداعى شىنجياڭ ئېيىى ۇلتىتىق، خالقتىق ئېي، كۇسان مۇزىكالى ئېيىى، كلاسسىكالىق ئېي، وسى زامانىعى ئېي سىياقتى ئېي ئىلىن توعىستىرىپ، ”شىنجياڭ خىكاياسىن وىداعىداي بايانداۋدىڭ“ سارا تۇنىدىنلارنى تۇرلەندىرىپ شىعاردى.

”شىنجياڭ ئېيىن كورگەن سايبىن جانارىنغا جاس برىكلىگەندەي سەزىمگە بولەنەسىڭ“، – دەيدى 5 – كەزەكتى ”اراب كوركەمونەر فەستىۋالى“ اشلىۇ سالتىنىڭ باس رەجىبىسىئەرى بولغان جۇڭگو شىغىسى كونىسەرتتىك توبى جاسامپازدىق ورتالىعنىڭ داينى-داۋشى رەجىبىسىئەرى لي ميڭچىيا. ول ەل ارالاپ ما-تەرىيال جىناعان كەزدە شىنجياڭداى ئار ۇلت خالىقى قىزۇ سۇيگەن جانە بەلىسىندى جالعاستىرعان بىيلەردىڭ باي دا الۋان ئتۇرلى ەكەندىكىن، مەيلى ئسانام، نازىركوم بولسىن، الدە ساۋىردىن، قاراجورعا بولسىن، بارلىعى خالىق اراسىنان كەلگەن ومىرشەڭدىككە باي كوركەمونەر ەكەندىكىن بايقادى.

شىنجياڭ شىقان داشۇەسى مۇزىكا فاكۇلتەتتە-نىڭ پروفەسسورى داي خۇ بلايى دەپ تانىستىر-دى: وتكىنە عاسىردىڭ **50** _ **60** – جىلدارىنان باىتاپ، ادەمى دە اسەرلى، ۇلتتىق سالت – ساناسى قويۇ شىنجياڭ ئان – بىيلەرى بۇكىل ەل كولەمىندە ئېىر مەزەت كەڭ تارالعان ەدى. شىنجياڭنان كەلگەن بىيشلەر مەن ولاردىڭ تۇنىدىنلارى جۇڭ-گونىڭ ئېي تارىجىنداى كلاسسىكالىق تۇنىدىلارعا اينالعان بولاتىن. ئامىنانىڭ «قاۋىن ەگۇ ئېيى»، خالچەم سىدىقتىڭ «دولان ئسانامى»، كۇراشنىڭ «راۋايىمى»، اسىرەسە، «جۇزۇم ئۇزۇ» ئېيىى ايتىللا، رايچان، ئىدىنلار سىياقتى سان ۇرپاق ئېي ونەرىپازدارىن تابىسقا جەتەلەپ، كۇنى بۇگىنگە دەيىن ساحنادان ئۇسپەي كەلەدى. مۇنىڭ نىشىندە «قاۋىن ەگۇ ئېيى»، «جۇزۇم ئۇزۇ» 6 –، 7 – كە-زەكتى دۇنيە جۇزىلىك جاستار جانە قۇشىلار بەيىتە-شىلىك، دوستىق فەستىۋالىنىڭ كۇمسى سىيلعىنا جانە اتنى سىيلعىنا يە بولدى، «جۇزۇم ئۇزۇ» **20** – عا-سىرداعى جۇڭگوداعى ەڭ ۇاكىلدىك سىياقتا يە سارا ئېي بولپ تاڭدالدى.

تۇڭمىش كەزەكتى شىنجياڭ مادەنىيەت – كور-كەمونەر فەستىۋالىنىڭ اشلىۇ سالتىنىدا شىنجياڭ كوركەمونەر تەاترحانىسى ئان – ئېي ۇيرەمسەنىڭ ئېي ارپىسى زۇلمىيرا يېىمجان ۇزىن كويلەك كىىپ، سان ۇرپاق شىنجياڭ ئېي ونەرىپازدارى ابدەن كە-مەلىنە كەلتىرگەن «جۇزۇم ئۇزۇ ئېيىن» بىيلەدى. ول بلاي دەدى: ”مەيلى ەل ئىشى – سىرتىنداى قاي جەردە ونەر كورسەتەيىن، مەنىڭ ۇاكىلدىك نەتىنىم تەك ئېىر ئېي ارپىسى نەمەسە ئېىر ساحنا-لىق قويىلىم عانا مەمەس، قايتا ادامدارعا شىنجياڭ ئېيىن كورسەتۇ، شىنجياڭ خىكاياسىن بايانداۋ، مۇنىڭ ئېىر ەرەكشە ماڭغىزدى جاۋاپكەرشىلىك ەكەندىكىن لىغى وزىمە ەسكەرتىپ جۇرەمىن“.

وسى كلاسسىكاغا اينالغان شىنجياڭ بىيلەرى تۇراشلىدىقتان اينىماي چانڭالىق اشۇ بارىسىندا ساحنانى ارلەندىرىپ، اناغۇرلىم جان سۇبىتتەر باۋراۋ كۇشنى تاسقىندايتى، سونداي – اق ساحنا سىرتىنداى ادامدارعا شىنجياڭ ئېيىنىڭ كىرشىكىسىز-دىگى مەن ادەملىكىن سەزىندىردى.

”بۇل مەن وسى جىلداردا كورگەن ەڭ تاز-تىمدى كونىسەرت بولدى، شىنجياڭداى ۇلتىتار-دىڭ ەڭ تاڭداۋلى بىيلەرىنىڭ، مۇزىكا اسپايتارد-نىڭ ئبارى تۇگەل ساحنادا كورسەتىلدى، شىىندە مەن وتە تاماشا بولدى“. كوركەمونەر فەستىۋال-دىڭ اشلىۇ ئومومى «جەلەگىڭدى اش — شىنجياڭ چاقسى جەر» اتتى كولەمدى مۇزىكا، ئېي، گودا رەسەيى تېپانقاتىنپ اىقارىلىپ، ەرەكشتام شەكارا وتكەلى بۇكىل مەملەكەتتەگى العاشقى توپتاعى **6** سىناق ئتۇنىنى شەكارا وتكەلىنىڭ بىرىنە اينالدى. TIR ”اۋتوكولىكتەرى تەك جوك باسىپ اتتانعان جەرى مەن نىسانالى جەرىندە عانا كەدەندىك راسپىيات-تاردى ئېتىرىپ، شەكاراسىنان وتەتىن ەلدىڭ كەدەن-

ولەڭ، سۇرەت قويلىمى شىمىلدىغىن چاپقانان كەيىن، كورەرمەن تېبان شىياۋخوڭ ونىڭ قىزىغىنا قانباغانداي كۇي كەشتى.

وسى رەتكى اشلىۇ ئنومىرىنىڭ اىقارۇشى رەجىبىسىئەرى ئجاسۇر تۇرسۇن بلايى دەپ تانىسە-تىردى: وسى مۇزىكا، ئېي، ولەڭ، سۇرەت ئنومە-رى كۇسان مۇزىكالى ئېيىى، **12** مۇقام، ساۋىردىن سىياقتى كوپتەگەن ۇلتىتاردىڭ بەيزاتتىق مادەنىي مۇرالارىنىڭ ەلەمەنتتەرىن، عىچەك، ساتاز، راۋاپ سىياقتى كوپ نەگىزدى خالقتىق مۇزىكالاردىڭ ەلەمەنتتەرىن توعىستىرىپ، جانڭا داۋىردەگى تاماشا شىنجياڭ وىرازىن جاندى ايگىلەپ، شىنجياڭنىڭ وزگەشە جارانلىستىق كورنىسى مەن باي مازمۇن-دى، الۋان ئتۇرلى ۇلتىتىق سالت – ساناسىن بەينەلەدى.

”مۇنداى سەزىم ئارى تانىس، ئارى بەيتا-نىس، تانىس بولاتتى وندا الى دە شىنجياڭنىڭ قويۇ ۇلتىتىق ەرەكشەلىگى بار، بەيتانىس بولاتتى وندا جاسامپازدىق بار، يىاغىنى وسى زامانىعى وي جەلىسىن، اڭغارمىدى تولعانسى پەن شەكئەۋگە ۇشىراماعان كوركەمونەرلىك بەينەلەۋ فورماسىن قولدانىپ، ئداسئۇرلى، وسى زامانى، ۇلتىتىق، جا-ئاشا ەلەمەنتتەردى ارالاستىرىپ، شىنجياڭنىڭ ۇلتىتىق بىيلەرىنىڭ تىڭ كوركەمونەرلىك بەينەلەۋ ادىسىن كورسەتۇئەنە مۇمكىندىك جاساعان“، – دەدى شىنجياڭ مادەنىيەت – كوركەمونەر سىنىشى جاڭ يىڭچۇن.

شىنجياڭ ئېيى جۇڭخۇانىڭ تاڭداۋلى ئداسە-تۇرلى مادەنىيەتنىڭ قۇنارلى توپىراغىنا تامىر تارتىپ، ئداسئۇرلى ئېيىدى نەگىز ەتىپ، بۇتاعىن كەڭ جايىپ، ماۋەلى جەمسى بەرۇدە.

اۋىس – كۇيىس جاساپ، ئۇزارا ۇلگى العاندىقتان دا الۋان تۇرلى، باي مازمۇندى بولدى

تۇڭمىش كەزەكتى شىنجياڭ مادەنىيەت – كور-كەمونەر فەستىۋالىنىڭ بۇقارالىق مادەنىيەت قىمىلى وتكىزلىگەن **10** نەشە كۇنىنىڭ نىشىندە ئۇرۇبچى قالاسىنىڭ باقشا، الەۋمەتتىك اۋماق، الاڭ سىياقتى جەرلەرىنىڭ بارىندە ۇقىساماعان كولەمدە ئان – ئېي قىمىلدارى وتكىزىلدى، ئار ۇلت بۇقاراسى شوغىر-لاىعان وسى جەرلەر ئان – ئېيدىڭ ارقاسىندا شاتتىق تەڭىزىنە شومىدى.

كوڭىل كۇيىدى بەينەلەيتىن، كوڭىل كۇي مەن كورنىسى توعىسىپ جاتاتىن ئېي ئتۇرى رەتىندە، شىنجياڭ بىيلەرى كوپىندە ئارقايىسى ۇلتىتاردىڭ تۇرمىسىن بەينەلەيدى، ەكىپىندى دە سەرىپىندى، اسەم دە نازىك، قاراپايم دا ۇغىنىقتى، ويناقى دا جەڭىل بولپ، ادامداردىڭ كوز الداعى تۇرمىسىنا دەگەن شىنايى قىزۇ سۇيىسپەنشلىكىن بەينەلەيدى، كۇشتى باۋرامدىلىققا يە.

”كورىكتى شىنجياڭدى اۋىزعا العاندا، كوپشە-لىكىتىڭ ئبارى شىنجياڭنىڭ ئان – ئېيىن ەسىنە شىلەر بىرلەشتىگىنىڭ ورنىناسار ئنوراعاسى، شىنجياڭ بىيشلەر قوعامىنىڭ ئنوراعاسى ئدىلنار ايلال. شىنجياڭ جەلىدەن ”ئان – ئېي مەكەنى“ دەگەن تاماشا اتقا يە. ەرتەدە – اق جانڭا ەرادان بۇرىنغى **2** – عاسىرداعى حان پىتاشالىعى داۋىرىندە بۇيتپان مۇزىكالى ئېيى ورتا جازىققا تارالىپ، ورتا جازىق-نىڭ مۇزىكاسى مەن ئېي ونەرىن بەلگىلى دارەجەدە لىگەرەلتەۋ رولىن اىقاردى. «سۇيانما»، «كونە تاڭخامما»، «جانڭا تاڭخامما» سىياقتى تارىيىي كىتاپتار-دىڭ بارىندە سول كەزدەگى كۇسان مۇزىكالى بىيلەرى جونىندە ەستەلىكتەر جازىپ قالدىرىلغان.

ماشىراپ، قاراجورعا، بۇركىت ئېيى، ساۋىردىن... تېپانشان الاپىنىڭ مەيلى قاي جەرىنە بارساڭىز دا، مۇزىكا ئۇنى شىققان جەردە ادامداردىڭ شاتتانا بىگە باسقانىن كورەسىز. تارىخ، مادەنىيەت، ۇلتىتىق سالت – سانانىڭ قوردالانىۋى شىنجياڭ سىندى وسى درىستى ولكەنى وزگەشە باۋرامدىلىققا يەتتى.

”شىنجياڭ ئېيىى شىنجياڭدىقتاردىڭ چارىقن،

بەلىسەندى تۇرمىسى پوزىتسىياسى مەن ارىندى، اشىق – چارىقن ۇلتتىق مەنىزىن ەڭ چاقسى بەينە-لەي الادى، شىنجياڭداى ئار ۇلت خالىقنىڭ تاماشا تۇرمىسقا القاۋى مەن ئۇمتىن ئىتىپى دە جەتكىزە بەينەلەي الادى“. ئىدىنلار مىنانى ئېىلدىردى: شىنجياڭ ئېيىنىڭ ادامغا كوڭىلدىلىك سىيلاۋ ەرەك-شەلىگى وتە كۇشتى، جەكە ئېي، ەكىدەن بىيلەۋ، توپتىق ئېي، ئبارى سولاي، كۇردەلى ارەكەتتەر مەن وئغاي ارەكەتتەر بىكەمدى بىرلەستىرىلگەن، نەگىزگى ارەكەتتى يگەرگەننەن كەيىن قالاعانىششا ئۇزارا جالعالپ بىيلەۋگە بولادى، ورنى، ادام تالعا-مايدى، مۇزىكا شىقسا بولعانى، كەىز كەلگەن جەردە بىگە باسۇعا بولادى. ”قازىر الاڭ يىىندە كوپ بىيلەنئەن شىنجياڭ ئېيى كوركەمونەرلىك سۇ-رىبتائۇ مەن تابىيىلقتى تەڭ قامتىعان ئېي فورماتىيا-سى، وسى زامانىعى ئېي، خالقالىق ولشەمدى ئېي، جاز ئېيى سىياقتى كوپ ئتۇرلى بىيلەردىڭ ئىلىن تو-عىستىرعان، ودان شىنجياڭ ئېيىنىڭ داۋىرمەن-برىگە وزگەرىپ وتىرعاندىغىن، اسا كۇشتى ومىر-شەغدىك قۇانتىنىڭ ايگىلەنگەنىن كورە الامىز“.

2021 _ جىلى «مىنە بۇل كوشە ئېيى» الۋان ونەر ايدارىندا شىنجياڭ ئېيى وسى زامانىعى كوشە بېىنە توعىستىرىلدى؛ **2021** _ جىلى «بەت قالقا تاققان ئېي پاتشاسى» الۋان ونەر ايدارىندا شىرىناي گاۋ وسى زامانىعى ئېي ۇستانىمى توعىستە-رىلغان شىنجياڭ ئېيىىن ساحانعا الپ شىقتى؛ **18** _ كەزەكتى جۇڭگو بىيلەرى «شامگۇل سىلىعنىڭ» ۇلتىتىق، خالقتىق ئېي اتنى مەدانلنا يە بولغان «كۇن شۇاعىنا شومىلغان ماكىتتە» دولان ئېيى مەن شاندىۇڭ بارابان ياڭىگى ئېيى قامىتلۇمەن بىرگە، بالەت ئېيى ونەرى ارەكەتتەرى دە قامتىلە-ھانى بايقالادى، اسىرەسە، دولان ئېيىنىڭ رىتىمى مەن شاندىۇڭ بارابان ياڭىگى ئېيىنىڭ رىتىمى ايرىقە-شا جارىاسم تاپقان، سۇيىسپەنشلىك چاقتان ئۇزارا توعىسқан...

”شىنجياڭ ئېيى كوپىشلىككە تاماشا تۇپىىك بەرەدى، كۇشتى رىتىمى مەن قۇبلىھالى توعىسىپال-لىعى شىنجياڭ ئېيىن كۇشتى باۋراۋ قۇانتا يە ەتە-دى“. ئۇمىت بلاي دەدى: شىنجياڭ ئېيى اناعۇر-لىم كوپ ادامنىڭ قارسى الۇننا يە بولۇ ئۇشنى، ئسوز چوق، داۋىرمەن بىرگە لىگەرەلتەۋى كەرەك، باسقا ئېي تۇرلەرىمەن ئۇزارا اۋىس – كۇيىس جاساپ، ئېىر – ئېىرىنىڭ كوركەمدىگىنەن ئلاززات الپ، ”اۋىس – كۇيىس جاساۋ ارقىلى كوپ ئتۇرلى بولۇعا، ئۇزارا ۇلگى الۋ ارقىلى بايىتىلۇعا“ ئىپتى دە مۇقتاج. تەك وسلاي بولغاندا عانا شىنجياڭ ئېيىى بارعان سايبىن قارسى الۇعا يە بولادى، ۇزدىكىسىز قارسى لىنا تۇسەدى“.

جالعاستىرۇمەن بىرگە، داۋىرمەن بىرگە العا لىگەرەلەپ، ۇزدىكىسىز جانڭالىق اشۇ شىنجياڭ ئېيىن جاندى دا جالىندى ومىرشەغدىك كۇشكە يە ەتتى. **5** كەزەك وتكىزىلگەن جۇڭگو شىنجياڭ خالە-قارالىق ئېي فەستىۋالى مەن وسى كوكتەمدە ”ئان – ئېي ۇلگىسىنەن“ باستاۋ العان تۇڭمىش كەزەكتى شىنجياڭ مادەنىيەت – كوركەمونەر فەستىۋالى كوپ-رەرەمەندەرگە كوپ ئتۇرلى ئېي تىلىمەن بايىتىلغان شىنجياڭ ئېيىنىڭ ئدائۇىر اۋقىمىن يگەرەپ، كورەر-مەندەردىڭ ەستەيتكىلىق قاجەتسە ۇيلەسكەنىن، شىنجياڭ بىيشلەرىنىڭ ەرەكشەلىگى بار بولۇمەن بىرگە، الەمدىك بىيشلەردىڭ ورتاقتىعى دا قامتە-لىپ، جۇڭگو شىنجياڭنىڭ اشىق، باۋىرمال ەكەن-دىكىن تولىق ايگىلەدى.

بوساي الھادى. ”ئېىز مەملەكەت قاقپاسى تۇرعان ورنىغا كوپىر سالىپ، جولىدى كەڭەيتىپ، شەكارا وتكەلى جولنىڭ **Z** فورمالى اينالما جول ماسەلىسەن تۇبىرىنەن شەشۇدى جوسپارلاپ وتىرمىز“، – دەدى چىن جىڭخۇا.

شەكارا وتكەلىنىڭ نەگىزىدىك قۇرىلىعى قۇرىلىسە-نىڭ دارەجەسىن جوعارىلاتىپ عانا قويماستان، ەرەكشتام شەكارا وتكەلى باقشا رايونى بىىل دا نىڭ وزگەرىستەر-دى قارسى الاتىن بولادى. ەرەكشتام شەكارا وتكەلى باقشا رايونىن باسقارۇ كومپىتەتىنىڭ ساۋداگەر شاقىرۇ بولمىشە اتزەتى ەل دىشىندەگى باسقا ولكە، رايون، قالايلارعا بارىپ ساۋداگەر شاقىرۇ قىزمەتىن وردىستەت-تى، باقشا رايونى **100** مىلليون بۇان قارجى قوسپ نە-گىزىدىك قۇرىلعلار قۇرىلىسىنا پايدالانباقىشى.

”كەلەر جىلى ەرەكشتام شەكارا وتكەلىنە تاغى كەلۋەرلىغىزدى قارسى الامىز، سول كەزدە بۇل ارا-نىڭ كەلبەتى شىت جانڭا تۇسكە نەنتەن بولادى“، – دەدى چىن جىڭخۇا.

دىك تەكسەرۇىن جاستاپايدى“، ەرەكشتام كەدەندىك باقلاۋ – باسقارۇ ئېولىمىنىڭ ورنىناسار ئېولىم باستىعى ئمىناۋار بىلجام مۇنىڭ خالقالالىق ساۋدانىڭ ونىمىدىلە-گىن بارنىشا جوعارىلاتىپ، تاسەپالداۋ وزىندىك قۇنىن تومەندەتكەندىكىن ايتتى.

ئمىناۋار بىلجام مىنالاردى ئېلدىردى: جۇڭگو – قازاقستان، جۇڭگو – قىرغىزستان، جۇڭگو – وزبەكىستان سىياقتى ەلدەردىڭ ساۋداسىنىڭ ۇزدىكىسىز داەمۇنا نلە-سە، ەرەكشتام شەكارا وتكەلى خالقالالىق تاس جولى زات تاسەپالىندا اناعۇرلىم زور رولىن ساۋلەلەندىرەتىن بولادى.

ەرەكشتام شەكارا وتكەلىندە جۇك اۋتوكولىگىنىڭ قاتناۋ ونىمىدىلىگىن اناعۇرلىم جوعارىلاتۇ ئۇشىن، ئېرىسىپرا ۋاقىتتان بەرى قاشقار ەكونومىكالىق اشۇ را-يونى ەرەكشتام شەكارا وتكەلى باقشا رايونىن باسقارۇ كومپىتەتى يارتىيا قىزمەت كومپىتەتىنىڭ شۇجىى چىن جىڭخۇا مەن قىزمەتتەستەرى قارىبالاستىقتان